

МОВИ НАРОДІВ АЗІЇ, АФРИКИ, АБОРИГЕННИХ НАРОДІВ АМЕРИКИ ТА АВСТРАЛІЇ

УДК 811.521

DOI <https://doi.org/10.32782/2710-4656/2026.3.1/54>

Куліда Д. В.

<https://orcid.org/0009-0001-7530-2316>

Київський національний лінгвістичний університет

Дементьєва Т. С.

<https://orcid.org/0009-0009-6252-9368>

Київський національний лінгвістичний університет

ОСОБЛИВОСТІ ФУНКЦІЮВАННЯ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕРМІНОЛОГІЇ У СУЧАСНОМУ ЯПОНСЬКОМУ МЕДІА-ДИСКУРСІ

Статтю присвячено дослідженню структурно-семантичних та функційних особливостей економічної термінології в сучасному японському медіа-дискурсі. У роботі проаналізовано специфіку формування економічної лексики японської мови з урахуванням взаємодії її основних лексичних шарів (ваго, канго, тайрайго) та ролі гібридних утворень в контексті масової комунікації. Окреслено роль засобів масової інформації як середовища, в якому спеціалізовані мовні одиниці адаптуються для сприйняття широкою аудиторією. Встановлено, що значна частина економічної лексики утворюється шляхом поєднання кількох компонентів, кожен з яких передає семантичний елемент, що забезпечує компактність і точність номінації економічних явищ. Визначено основні способи творення економічних термінів, зокрема морфологічні та лексико-семантичні, а також охарактеризовано процеси семантичної трансформації, запозичення та аббревіації. Особливу увагу приділено функціонуванню економічної термінології в медіа-текстах, де спеціалізована лексика поєднується з неспеціалізованими мовними засобами, зокрема метафорами, ономапопеями та експресивними одиницями. На матеріалі японських новинних публікацій проаналізовано особливості використання економічних термінів у контексті інтерпретації економічних процесів, а також їхню роль у визначенні економічних акцентів у медіа-дискурсі. Встановлено, що економічна лексика в медіа-дискурсі характеризується контекстуальною варіативністю, тенденцією до семантичного розширення та активною взаємодією з образними засобами мови, і водночас вона виконує не лише номінативну, а й інтерпретаційну функцію та бере участь у формуванні медійної картини економічної реальності.

Ключові слова: японська мова, економічна термінологія, медіа-дискурс, словотворення, семантична трансформація.

Постановка проблеми. Матеріали засобів масової інформації (ЗМІ) відображають конкретні економічні процеси в сучасному суспільстві, такі як зміни на фінансових ринках, валютні коливання, інфляційні процеси та економічну політику держави. У зв'язку з цим економічна термінологія, що традиційно притаманна професійному економічному дискурсу, широко функціонує у медіа-текстах, де вживається в різних комунікативних контекстах та взаємодіє з неспеціалізованою лексикою. Попри

наявність досліджень економічної термінології та медіа-дискурсу, особливості функціонування економічної лексики в сучасному японському медіа-дискурсі, зокрема її контекстуальна варіативність, семантичні зміни та поєднання з іншими мовними засобами, залишаються недостатньо дослідженими. Це зумовлює необхідність їхнього аналізу на матеріалі японських медіа-текстів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Лінгвістичні дослідження сучасного медіа-дис-

курсу зосереджені на особливостях функціонування мови у ЗМІ та її впливі на процеси комунікації. Наприклад, Р. Махачашвілі й А. Сидоркіна розглядають особливості сучасного японського медіа-дискурсу та його трансформацію під впливом цифрових технологій і нових форматів комунікації. Підкреслено, що розвиток медіа-простору призводить до появи нових мовних практик і змін у способах подання інформації в японських медіа-текстах [5]. Л. Аністратенко, О. Асадчих, А. Букрієнко, Т. Комарницька й К. Комісаров досліджують вплив медіа на мовну систему сучасної японської мови й аналізують зміни, зумовлені впливом мас-медіа, на різних мовних рівнях, зокрема, появу нової лексики, поширення запозичень та стилістичні трансформації. Ця праця акцентує на важливості ролі медіа-текстів у формуванні сучасних мовних тенденцій [6]. Психолінгвістичний аспект медіа-текстів досліджує Ю. Крилова-Грек, що розглядає моделі мовленнєвої поведінки в журналістиці, на які впливають як лінгвістичні, так і нелінгвістичні чинники. Дослідниця акцентує увагу на проблемі можливої упередженості в новинних матеріалах та аналізує використання лексичних і стилістичних засобів, що здатні впливати на подачу новин та сприйняття інформації аудиторією [3]. Найвні дослідження японського медіа-дискурсу зосереджуються переважно на загальних характеристиках медіа-комунікації та мовних інноваціях. Водночас використання спеціалізованої лексики у медіа-текстах, зокрема економічної термінології у новинних матеріалах та її роль у формуванні інтерпретації економічних подій, залишається недостатньо дослідженою.

Постановка завдання. Отже, мета нашої роботи полягає у виявленні лексико-семантичних та структурних особливостей економічної термінології японської мови та аналізі специфіки її функціонування в сучасному японському медіа-дискурсі. Для досягнення поставленої мети передбачено дослідити економічну лексику, представлену в японських медіа-текстах, визначити її структурні типи та семантичні особливості, а також охарактеризувати специфіку використання економічних термінів у новинних матеріалах.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасних ЗМІ суттєво змінив характер поширення та сприйняття інформації у суспільстві. Інтернет, преса, телебачення й інші медіа стали основними джерелами отримання новин, через які формується уявлення аудиторії про соціальні, політичні та економічні процеси. У лінгвістичних дослідженнях медіа-комунікацію розглядають у межах

концепції медіа-дискурсу. Поняття дискурсу в сучасній лінгвістиці трактується неоднозначно. У загальному сенсі термін *discourse* пов'язують із мовленням або процесом комунікації. Історично його вживали переважно для позначення підготовлених форм усного мовлення, зокрема публічних виступів, а також для характеристики мовлення, пов'язаного з конкретними сферами діяльності, такими як юридична, медична чи релігійна. [8, с. 666]. У мовознавстві дискурс розглядається як мовлення, що функціонує у конкретній комунікативній ситуації та відображає взаємодію між мовцем і адресатом. При цьому враховується як мовленнєвий акт у конкретний момент спілкування, так і зміст висловлювання, яке інтерпретується адресатом [4, с. 196–197].

Різновидом дискурсу, що функціонує у сфері масової комунікації, є медіа-дискурс. В сучасній лінгвістиці існує кілька підходів до трактування цього багатоаспектного поняття. Як зазначають Д. Коритнік та С. Баранова, медіа-дискурс розглядається як особливий тип мовленнєвої та когнітивної діяльності, характерний для інформаційного простору ЗМІ. У цьому розумінні він постає як самостійний тип дискурсу, що реалізується у сфері мас-медіа та має власні комунікативні умови, структуру та мовні засоби. Водночас існує й ширше тлумачення цього поняття, згідно з яким медіа-дискурс охоплює будь-який тип дискурсу, що поширюється через ЗМІ. У такому випадку медіа-простір об'єднує у собі різні види дискурсу, зокрема політичний, науковий та культурний [2, с. 268]. Таким чином, медіа-дискурс виступає комунікативним середовищем, за допомогою якого соціально значуща інформація поширюється через медіа-тексти, які є основною формою реалізації медіа-дискурсу та відображають особливості мовних засобів, що використовуються у сфері масової комунікації [7, с. 105].

Важливу роль у медіа-текстах серед іншого відіграє спеціалізована лексика, а саме термінологія. Формування та функціонування термінології значною мірою залежать від особливостей лексичної системи певної мови, оскільки саме це визначає способи утворення термінів, а також їхню структуру та семантичні характеристики. У цьому аспекті японська мова становить особливий інтерес, оскільки її лексична система має свої історично сформовані особливості та характеризується багатошаровістю: поєднує в собі автохтонні слова (*ваго*, 和語), давні запозичення з китайської мови (*канто*, 漢語) та новітні запозичення з європейських мов, здебільшого англійської (*райрайро*,

外来語), що відіграють значну роль у формуванні сучасної економічної термінології. Питомо японська лексика становить основу повсякденної мови та позначає базові поняття і явища. Проте значна частина наукової й професійної лексики формувалася під впливом китайської мови, що призвело до поширення *канго* в науковому та офіційному стилях. Саме цей шар лексики часто застосовують для створення термінів у різних галузях, адже китайські ієрогліфи дозволяють компактно описувати складні поняття. Так, термін 国内総生産 (кокунай сōсейсан) використовується для позначення валового внутрішнього продукту (ВВП). Це слово складається з елементів 国内 («внутрішній, національний»), 総 («загальний») та 生産 («виробництво»), але при цьому є відносно коротким способом передати складне макроекономічне поняття. Подібним чином шляхом поєднання слів モノ («річ», «товар») і つくり («створення») утворюється термін モノづくり (монозукурі), що позначає процес виробництва або виготовлення товарів. Він є дуже коротким, а відтак зручним для використання в бізнес-контексті.

Шар *гайрайго* відіграє особливо важливу роль у формуванні сучасної спеціалізованої лексики, оскільки глобальний прогрес у сфері технологій та міжнародних економічних відносин сприяє активному надходженню запозичень з інших мов (здебільшого англіцизмів) у японську. Такі терміни зазвичай пишуться *катаканою* і використовуються для позначення нових економічних явищ, фінансових інструментів або сучасних бізнес-процесів. У текстах економічних новин і аналітичних матеріалів до поширених запозичених економічних термінів належать, наприклад, リスクマネジメント (*ріску-манеджіменто*, від англ. *risk management*) – «управління ризиками», デリバティブ (*дерібатібу*, від англ. *derivative*) – «похідні фінансові інструменти», キャッシュ・フロー (*кяшшо фуру*, від англ. *cash flow*) – «грошовий потік», アウトソーシング (*аутосōшінгу*, від англ. *outsourcing*) – «аутсорсинг», スポットワーク (*супотто вāку*, від англ. *spot work*) – «короткотермінова гнучка робота» тощо. Японська економічна лексика також містить терміни, що поєднують у собі ієрогліфи з *катаканою*. Такі гібридні одиниці формуються шляхом об'єднання елементів різних лексичних шарів. Часто в економічному дискурсі використовуються комбінації *канго-гайрайго*, наприклад, вислів 売りオペ (*уріопе*, «операція з продажу»), утворений від дієслівної основи 売り («продаж») та скороченої форми запозичення オペレーション (*оперейшон*,

«операція»). Варто зазначити, що у висловах 売りオペ та 買いオペ (*кайопе*, «операція з купівлі») значення скороченої форми オペ стосується не лише будь-яких операцій з купівлі чи продажу, а операцій саме на відкритому ринку з короткостроковим капіталом, які зазвичай здійснює центральний банк. Об'єктами таких операцій є цінні папери, а самі терміни вживаються переважно в контексті грошово-кредитної політики. Схожий гібридний приклад утворився для опису ситуації, коли ціни зростають непомітно для споживача (наприклад, через зменшення кількості товарів або зміну їхніх характеристик без прямого збільшення собівартості) – ステルス値上げ (*сутерусу неаре*) – утворений шляхом склейки англіцизму ステルス (*сутерусу*, «непомітний») та лексеми-ваго 値上げ (*неаре*, «підвищення цін»). Подібний тип гібридних утворень також спостерігається у форматі *канго-латиниця*, наприклад, у терміні GX投資 (*GX-тōші*, «зелене фінансування»), де абревіатура GX (*Green Transformation / Xformation*) поєднується з лексемою 投資. Термін GX投資 позначає інвестиції, спрямовані на реалізацію «зеленої трансформації», зокрема на розвиток екологічних технологій і зменшення впливу на довкілля. Отже, можемо стверджувати, що японська економічна термінологія формується як на основі традиційних моделей словотворення, так і за рахунок новітніх лексичних запозичень як наслідку глобалізації.

Формальну основу японської економічної термінології визначають насамперед морфологічні моделі словотворення. Передусім це простежується у будові самих термінологічних одиниць. У японській мові значна частина лексики утворюється шляхом об'єднання кількох ієрогліфічних компонентів, кожен з яких передає окремий елемент значення [1, с. 124]. Для японської мови характерна чітка організація компонентів у межах словосполучення, тому економічні терміни нерідко мають складну внутрішню структуру – складаються з кількох лексичних елементів, що разом утворюють єдине поняття. Наприклад, термін 為替市場 (*кавасе шідзьō*) означає «валютний ринок» і складається з елементів 為替 («обмін валют») та 市場 («ринок»). Кожен із цих елементів має власний семантичний внесок, що забезпечує точність значення терміна. Подібну структуру має термін 株式市場 (*кабушікі шідзьō*) – «фондовий ринок», у якому елемент 株式 («акції») визначає об'єкт економічної діяльності, а 市場 – сферу, в якій вона відбувається. Термін 国際収支 (*кокусай шіші*, «платіжний баланс») складається з компонентів 国際 («міжнародний») та 収支 («надхо-

дження і витрати»), де перший елемент визначає рівень економічних відносин, а другий – характер фінансових потоків, що разом формують комплексне макроекономічне поняття.

Крім того, утворення нових економічних термінів пов'язане з лексико-семантичним методом словотвору, що полягає у виникненні нових значень на основі вже існуючих слів, коли первинне значення розширюється або набуває додаткових смислових відтінків. У межах цього процесу відбувається вторинна лексична номінація, тобто використання вже наявних мовних одиниць для позначення нових економічних явищ або понять [1, с. 251]. У результаті слово може набувати нового значення і позначати інші типи економічних процесів чи об'єктів. Так, слово 市場 (*шідзьо*) спочатку означало «ринок» як місце торгівлі, але в сучасному економічному дискурсі позначає також економічну систему обміну товарами та послугами, зокрема, у словосполученнях 金融市場 («фінансовий ринок»), 労働市場 («ринок праці») тощо.

З семантичної точки зору економічні терміни також мають свої особливості. Незважаючи на те, що багато з них мають англомовні відповідники, їхні значення не завжди повністю збігаються з англійськими аналогами. Так, слово 流通 (*рідзю*) має ширше значення, ніж англійський термін *distribution*, оскільки охоплює не лише розподіл товарів, а й пов'язану з ним систему комерційних, фінансових та інформаційних потоків між виробником і споживачем [24]. Подібну специфіку має і термін 委託 (*імаку*), що охоплює значення, які в англійській мові передаються різними термінами: *entrust*, *outsourcing*, *consignment*, *commission*. У японській мові цей термін позначає загальний процес передачі завдання, майна або повноважень іншій стороні, тоді як в англійській мові такі відносини більш чітко розмежовуються залежно від типу дії [19]. Також звернімо увагу на слово 金融 (*кін'ю*), що зазвичай перекладається як *finance*, однак його значення не повністю збігається з англійським відповідником. У сучасному вжитку 金融 – насамперед сфера грошово-кредитних відносин, зокрема банківська та кредитна діяльність. Водночас термін *finance* може стосуватися не тільки економічної сфери, а й процесу фінансування (наприклад, *to finance a project*), а також окремих галузей науки (як-от *corporate finance*, *public finance*) [17]. Отже, в японському контексті цей термін наголошує на механізмі перерозподілу фінансових ресурсів, тоді як англійський термін *finance* має більш широкий і абстрактний характер.

Значна кількість економічних термінів має близькі за значенням синоніми, які в різних ситуаціях можуть виконувати різні функції. Так, японські слова 賃金 (*чінгін*), 給与 (*кюйю*) та 給料 (*кюрьо*) зазвичай перекладаються як «заробітна плата», проте в економічному або правовому контексті між ними існують певні семантичні відмінності. Термін 賃金 є найбільш узагальненим поняттям і може охоплювати різні види виплат працівникам. Слово 給与 зазвичай уживають для позначення регулярного заробітку, наприклад, місячної оплати праці, а також додаткових виплат; натомість 給料 – про фіксовану оплату праці відповідно до посади або тарифу [12]. Подібна різниця спостерігається між словами 利益 (*рієкі*) та 利潤 (*ріджюн*) – обидва перекладаються як «прибуток». Слово 利益 має ширше значення і може вживатися не лише у фінансовому сенсі, а й на позначення загальної вигоди або користі, у тому числі поза економічним контекстом. Тоді як слово 利潤 використовується переважно в економічному контексті для позначення прибутку як результату діяльності компанії; в економічній теорії може трактуватися як економічний прибуток, що визначається з урахуванням не лише фактичних, а й альтернативних витрат. У цьому випадку його значення не зовсім збігається з бухгалтерським прибутком, для позначення якого зазвичай використовується термін 利益 [11]. Терміни 投資 (*тбіші*) та 出資 (*шюшші*) пов'язані з вкладенням коштів, інвестиціями, але при цьому 投資 означає загальний процес інвестування з метою отримання прибутку або зростання капіталу, тоді як 出資 вживається у випадках, коли кошти вкладаються у капітал компанії в обмін на частку власності [10]. Таким чином, навіть близькі за значенням слова можуть відображати різні аспекти економічних відносин і виконувати різні функції залежно від контексту.

Значення економічної лексики часто різняться залежно від конкретної сфери економічної діяльності. Так, слово 売り出し (*урідаші*), яке в загальному сенсі означає «розпродаж» чи «випуск у продаж», у контексті фондового ринку набуває більш вузького значення – первинне розміщення акцій. У цьому випадку йдеться не про звичайний продаж товарів, а про специфічну фінансову операцію, пов'язану з виходом цінних паперів на ринок. Водночас термін 公募 (*кобо*) застосовується в тому ж контексті для позначення випуску нових акцій з метою залучення капіталу, тоді як 売り出し означає продаж вже існуючих акцій, що перебувають у власності поточних акціонерів [16].

Подібна семантична диференціація простежується і на рівні похідних термінів: у фінансовому контексті терміни 公募価格 (*кōбо какаку*) та 市場価格 (*шідзъб какаку*) перекладаються як «ціна», але 公募価格 – це ціна, що встановлюється до початку торгів під час розміщення акцій і визначається на основі попиту інвесторів та оцінки вартості компанії [17], у той час як 市場価格 формується безпосередньо на ринку під впливом попиту та пропозиції [25]. Аналогічно, в межах тієї ж сфери біржових операцій, терміни 売り手 (*уріте*) та 売り方 (*уріката*), які в загальному значенні пов'язані з продажами, у фінансовому контексті розрізняються. 売り手 означає позицію «продавець» у торгівельній угоді, тоді як 売り方 описує особу, яка грає на зниження ціни, тобто продає актив за поточною високою ціною з наміром викупити його пізніше за нижчою ціною та отримати прибуток від різниці [19].

Сучасні ЗМІ відіграють важливу роль у формуванні мовної картини світу суспільства та поширенні спеціалізованої лексики. Медіа-тексти відображають актуальні соціальні, політичні та економічні процеси, тому мова медіа постійно реагує на зміни у різних сферах суспільного життя. Дослідження японського медіа-дискурсу показують, що вплив медіа на мову найбільш помітний на лексичному та стилістичному рівнях, де активно з'являються нові слова, запозичення та неологізми [6]. Особливо помітними ці процеси є в економічному медіа-дискурсі. Новинні тексти регулярно висвітлюють зміни на фінансових ринках, діяльність компаній, валютні коливання та інші економічні процеси, що зумовлює активне використання спеціалізованої економічної лексики. Водночас економічні явища часто описуються за допомогою метафорично переосмислених слів. У таких випадках метафоричне перенесення виступає механізмом вторинної номінації, коли слова з інших сфер починають застосовуватися для позначення економічних явищ [1, с. 251].

Характерним прикладом метафоричної вторинної номінації в японських економічних новинах є вживання термінів 追い風 (*оїказе*, «попутний вітер») та 逆風 (*гякуфу*, «зустрічний вітер»). Ці слова позначають природні явища, але в медіа-дискурсі переосмислюються й описують економічні умови. Так, Reuters Japan терміном 追い風 позначає фактори, що сприяють зростанню ринку: 「今日の株式見通し＝反発、米株高や円安が追い風とみられる。」 – «Прогноз фондового ринку на сьогодні: очікується відновлення, оскільки зростання цін на акції США та ослаблення єни,

ймовірно, стануть сприятливими факторами» [22]. У медіа-дискурсі цей термін використовується для позначення сприятливих економічних факторів, що стимулюють розвиток ринку або зростання фінансових показників. Слово 逆風 має протилежне значення – несприятливі економічні умови. Наприклад: 「一方、米フィラデルフィア半導体指数 (SOX) は1%安となり、国内の関連株を中心に逆風とみられる。」 – «З іншого боку американський Філадельфійський індекс SOX знизився на 1%, що, ймовірно, створює несприятливі умови передусім для пов'язаних акцій на внутрішньому ринку» [23].

Іншим прикладом метафоричного переосмислення є усталений соціально-економічний термін 就職氷河期 (*шіюшьоку-хьōтакі*), який буквально перекладається як «льодовиковий період працевлаштування». У природничому значенні слово 氷河期 означає історичний період глобального похолодання, проте в медіа-дискурсі воно застосовується на позначення кризової ситуації на ринку праці. Так, газета Yomiuri Shimbun пише: 「大学名だけで選別する『学歴フィルター』は、就職氷河期に広まったと言われる。」 – «Кажуть, що так звані «освітні фільтри», за якого кандидатів відбирають лише за назвою університету, поширився під час кризи на ринку праці» [14]. В іншій статті зазначається, що, оскільки Федеральна резервна система заявляє про уважне відстеження економічних даних, ринок зосереджений на макроекономічних показниках, а його динаміка нагадує «американські гірки», тобто характеризується різкими та частими коливаннями цін: 「サルマヤ・パートナーズのワシフ・ラティフ社長兼最高投資責任者 (CIO) は『FRBがデータを注視すると言っているため、市場は指標に注目しており、リスクオンとリスクオフのジェットコースター相場となっている』と指摘した。」 [9]. У цьому контексті вислів ジェットコースター相場 (*джеттоко̄сутā сōба*, досл. «ринкова ціна американських гірок») позначає різкі й часті коливання ринкових показників, де «американські гірки» є не економічним терміном у вузькому сенсі, а радше медійною метафоризованою номінацією.

Іншим прикладом є термін 鯨幕相場 (*куджі-рамаку сōба*), використаний у матеріалі Reuters: 「鯨幕相場に潜む『もう1頭のクジラ』、国内勢の日本株買いに思惑」 – «За відносною стабільністю ринку може стояти ще один великий гравець: з'являються припущення щодо купівлі японських акцій внутрішніми учасниками ринку» [21]. Слово 鯨幕 означає традиційну чорно-білу

тканину, що використовується в Японії під час траурних церемоній. У фінансовій термінології ця асоціація застосовується для опису ситуації, коли періоди зростання та падіння ринку постійно змінюють один одного.

Дослідження, присвячене азійській валютній кризі, використовує термін 中震 (*чюшін*), що буквально означає «помірний землетрус». В економічному контексті цей термін описує помітні, але не катастрофічні коливання ринку, які можуть передувати більш серйозним змінам. У тексті йдеться: «96年来しばしば動揺をみせたタイ・パーツ相場だが、97年5月14日の中震を予兆として、7月入りとともに本格的な売り浴びせを受けた。」 – «Тайський бат, який з 1996 року неодноразово демонстрував нестабільність, віщував подальше різке падіння після «помірного поштовху» 14 травня 1997 року, і масовий розпродаж почався вже в липні» [20].

Окрім термінології, для опису економічних процесів використовується також образна мова. Зокрема, для передачі певних економічних явищ часто застосовуються ономапоєї. Так, висловом 資金がジャブジャブ (*шікін та джябу-джябу*) описують ситуації надлишкової ліквідності. Ономапоєя ジャブジャブ, що передає звук плескоту води, образно описує стан, коли у фінансовій системі циркулює велика кількість грошей: «このように、金融市場では資金がジャブジャブの状態である。問題は、そうした資金が金融システムの外側にいる企業等に行き届いているかどうかということである。」 – «Таким чином, фінансовий ринок перебуває у стані надлишкової ліквідності. Питання полягає в тому, чи доходять ці кошти до підприємств, що знаходяться поза межами фінансової системи» [18]. Крім того, вживаються фразеологізми, як-от ідіома 焦眉の急 (*шьобі но кю*, дослівно «невідкладність, коли вже обпалені брови» – пор. з укр. «Коли вже до стіни притисло»), що використовується для підкреслення терміновості економічних рішень: «一方、原油高騰への対応は焦眉の急だ。」 – «З іншого боку реагування на різке зростання цін на нафту є питанням найвищої терміновості» [13].

Розгляд окремих прикладів виявив особливості функціонування економічної лексики в медіа-текстах. Для глибшого розуміння того, як поєднуються терміни різних словотвірних типів у межах цілісного тексту, розглянемо новинну статтю економічної тематики. Для аналізу як ілюстративний матеріал було обрано новинну статтю мовника ННК, в якій описується реакція фінансових ринків на результати парламентських виборів [15].

Насамперед, основу тексту становлять слова *канто*. Суттєву роль відіграють складні лексеми типу 株高 («зростання цін на акції»), 円安 («знецінення єни»), 債券安 («зниження цін на облигації»), які з'являються на самому початку у фрагменті: 「金融市場は『株高』『円安』『債券安』のいわゆる『高市トレード』が加速すると身構えていました」 – «Фінансові ринки очікували прискорення так званої «торгівлі Такаїчі», що передбачає зростання акцій, слабку єну та зниження цін на облигації». Ці одиниці є прикладом семантичної компресії: складні економічні процеси (зростання акцій, девальвація валюти, падіння облигацій) зведені до коротких двокомпонентних структур. Ключову роль відіграє варіювання значення в межах контексту через їх поєднання з дієсловами. Наприклад, лексема 円安 («слабка єна») не має сталого значення в різних частинах тексту. У поєднанні з дієсловом 進む («просуватися») у фрагменті 「選挙前、外国為替市場では1ドル=159円台半ばまで円安が進む場面がありました。」 («Перед виборами на валютному ринку єна продовжила слабшати, досягнувши рівня приблизно 159,5 єни за долар») воно позначає активний процес, тоді як у реченні 「一方、外国為替市場で「円安傾向」にいったん歯止めがかかっている背景には、政府・日銀による市場介入への警戒感があります。」 («З іншого боку, тимчасове стримування тенденції до девальвації єни зумовлене настороженістю щодо втручання уряду та Банку Японії») вислів 「歯止めがかかる」 буквально можна перекласти як «спрацьовує гальмо», а в переносному значенні описує ситуацію, коли щось зупиняється або піддається стримуванню. В цьому випадку вислів означає, що тенденція до знецінення єни 「円安傾向」 не розвивається далі, а стримується очікуванням можливих дій з боку державних установ. Текст також насичений лексикою, що позначає очікування та інтерпретації, а не факти: 見方 («точка зору»), 思惑 («очікування»), 懸念 («занепокоєння»), як в уривках, що описують ринкові очікування та їхню зміну: 「市場ではこうした見方が多数を占めていました」 – «На ринку така точка зору була найбільш поширеною»; 「選挙後は『じっくりと進めるのではないかと』という見方が増えているのです」 – «Після виборів поширюється думка, що процес буде просуватися повільно». Це свідчить про те, що текст зосереджується не лише на подіях, а й на тому, як їх сприймають інвестори, що є характерною рисою фінансової журналістики.

У наведених нижче фрагментах тексту спостерігається відхід від суто термінологічного

викладу до використання образної та експресивної лексики, що впливає на спосіб відображення економічної реальності. Так, речення 「日本の国債売りによる金利急騰がアメリカにも飛び火しました」 – «Різке зростання відсоткових ставок, спричинене продажем японських державних облигацій, поширилося й на США» містить метафору *飛び火* (буквально – «поширення вогню»), що підсилює відчуття раптовості та неконтрольованості процесу: підвищення процентних ставок у Японії постає як явище, що «поширюється» на інші економічні системи. У наступному фрагменті 「選挙直前に1ドル=156円台だった円相場はするすると円安方向に動き、158円近くまで円安が進みました。」 – «Єна, яка напередодні виборів становила близько 156 єн за долар, поступово знецінювалась і майже впала до 158 єн за долар» для опису динаміки курсу валют замість числових показників використовується ономапоєя *するする* («плавний, майже непомітний рух»), яка належить до типової економічної термінології. Натомість у фразі 「さらに2月11日にアメリカの雇用統計が発表された時間帯には急激な円売り（ドル買い）で円安が一気に進みましたが、たちまち円が買い戻されるといいう荒い値動きもありました。」 («Крім того, під час публікації звіту про зайнятість у США 11 лютого відбулося стрімке падіння єни через її різкий продаж (купівлю долара), але невдовзі вона була швидко викуплена назад, що спричинило різкі коливання курсу») поєднано дві лексичні одиниці, що передають різні аспекти нестабільності: прислівник *たちまち* («миттєво») підкреслює різкість і швидкість зміни, тоді як словосполучення *荒い値動き* (буквально «грубий», «різкий рух цін») містить оцінний відтінок і вказує не просто на коливання, а на їхню неконтрольовану сутність. Прикметник *荒い* зазвичай використовується для характеристики, пов'язаної з нерівністю, грубістю або відсутністю контролю, що у фінансовому контексті переноситься на динаміку ринку, і, як результат, формується уявлення про нестабільне, фінансове середовище.

У реченні 「市場介入という実弾を撃つ前の、いわば“空砲”とも言えるレートチェックですが。。。」 («Перед тим як застосовувати такий радикальний підхід, як ринкове втручання, проводиться так звана перевірка курсу, яку можна назвати «холостим пострілом»») поєднуються терміни *市場介入* («ринкове втручання») і *レートチェック* («перевірка курсу»), що разом

підкреслюють контраст між двома рівнями впливу на ринок. *市場介入* означає реальне валютне втручання держави з метою коригування різких коливань обмінного курсу, що виражається в образному порівнянні з 「実弾を撃つ」 як «стрільба бойовими патронами». У цьому контексті *レートチェック* виконує роль підготовчого етапу до валютної інтервенції, а саме перевірки обмінного курсу, тоді як *空砲* («холостий постріл») уточнює відсутність безпосередніх дій, але вказує на наявність реакції. Отже, можна підсумувати, що функціонування економічної лексики у японському медіа-дискурсі характеризується контекстуальною варіативністю значень і використанням як спеціалізованих термінів, так і метафоричних образів.

Висновки. Економічна термінологія японської мови формується під впливом багатошарової лексичної системи, у межах якої активно взаємодіють лексеми *ваго*, *канго* та *тайрайго*. Провідну роль у творенні термінів відіграють морфологічні моделі, зокрема словоскладання, що забезпечує структурну компактність і семантичну точність номінації. Водночас важливим механізмом поповнення термінології є лексико-семантичний спосіб, пов'язаний із розвитком нових значень на основі вже наявних мовних одиниць.

Аналіз демонструє, що в сучасному японському медіа-дискурсі економічна термінологія функціонує не ізольовано, а в тісній взаємодії з іншими лексичними засобами. У новинних текстах спостерігається поєднання спеціалізованих термінів із метафорично переосмисленими одиницями, експресивною лексикою та ономапоєями, що сприяє доступності викладу та водночас впливає на інтерпретацію економічної інформації. Так економічна лексика виконує не лише номінативну, а й інтерпретаційну функцію, беручи участь у формуванні медійної картини економічної реальності.

Виявлено, що значення економічних термінів у медіа-текстах характеризуються контекстуальною варіативністю та залежать від сфери використання, що зумовлює можливість їхнього семантичного розширення або звуження. Це свідчить про динамічний характер економічної термінології та її адаптивність до умов масової комунікації.

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розширенням емпіричної бази аналізу, зокрема залученням ширшого корпусу медіа-текстів різних жанрів і платформ, а також із поглибленим вивченням прагматичних і дискурсивних функцій економічної лексики в японських ЗМІ.

Список літератури:

1. Комарницька Т., Комісаров К. *Сучасна японська літературна мова. Т. 1*. Київ: Видавничий дім Дмитра Бураго, 2012. 320 с.
2. Коритнік Д., Баранова С. Медіадискурс як різнопланове явище сучасних медіадосліджень. *Нова філологія*. 2020. Т. 1, № 80. С. 266-271. <https://doi.org/10.26661/2414-1135-2020-80-1-39>
3. Крилова-Грек Ю. Психолінгвістичний аспект моделей масової комунікації в сучасному інформаційно-комунікативному просторі. У *Психолінгвістика в сучасному світі. Матеріали XVI Міжнародної науково-практичної конференції (м. Переяслав, 16-17 грудня 2021 р.)*. С. 155-159. <https://doi.org/10.31470/2706-7904-2021-16>
4. Літературознавчий словник-довідник / за ред. Р. Гром'яка, Ю. Коваліва, В. Теремко. Київ: «Академія», 2007. 752 с.
5. Махачашвілі Р., Сидоркіна А. Дискурс японських нових мас-медіа: природа, ознаки та розвиток. *Studia Philologica*. 2019. № 1. С. 38-45. <https://doi.org/10.28925/2311-2425.2019.12.4>
6. Anistratenko L., Asadchykh O., Bukriienko A., Komarnytska T., Komisarov K. The Influence of Mass Media on the Modern Japanese Language. *Jurnal Arbitrer*. 2024. Т. 11, № 2. С. 131-143. DOI: <https://doi.org/10.25077/ar.11.2.131-143.2024>
7. Grynyuk S. The Concepts of Media Discourse and Media Text as Major Categories of Media Linguistics: Towards an Understanding of their Interdependence. *Philological Education and Science: Transformation and Modern Development Vectors*. Riga: Baltija Publishing, 2022. P. 98–112. <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-283-8-4>
8. Şerban M. Economic Discourse in Globalization. *Ovidius University Annals, Economic Sciences Series*. 2012. № 0(1) P. 666–670. <https://ideas.repec.org/a/ovi/oviste/vxiiy2012i12p666-670.html>
9. Chibuike Oguh. 米国株式市場 = S & P とダウ下落、雇用統計に注目. *Reuters*. URL: <https://jp.reuters.com/markets/us/ENNMABCMBJPIBFBW7P4PWHJLIM-2024-09-05/> (date of access: 06.02.2026).
10. 「出資」「融資」「投資」それぞれ何が違うの？ キャリタス. URL: <https://job.career-tasu.jp/finance/articles/021/> (date of access: 12.03.2026).
11. 「利益」と「利潤」との違いは？ 一般での会話やビジネスメールでの使い分けは？ 例文を添えて解説 . はっくナビ. URL: <https://examplesentence.com/differences-and-usage-5-65/> (date of access: 08.04.2026).
12. 加治直樹. 賃金とは？ 給料との違いや支払い義務について解説！ *Money Forward*. URL: <https://biz.moneyforward.com/payroll/basic/59319/> (date of access: 20.03.2026).
13. 鬼原民幸, 竹本能文. アングル：イラン混迷、高市政権初の「危機」 日米会談迫り焦燥感. *Reuters*. URL: <https://jp.reuters.com/world/security/7NOXX2164ZPWTDUHP46VWV35QU-2026-03-09/> (date of access: 10.03.2026).
14. 恒川良輔. 「最初に自己分析を徹底」「業界は絞った方がいい」...よく見る就活の「常識」、実は間違いかも. 読売新聞. URL: <https://www.yomiuri.co.jp/kyoiku/kyoiku/news/20260211-GYT1T00250/3/> (date of access: 02.03.2026).
15. 佐々木悠介. どうなる? “高市トレード” 選挙後の相場の行方【経済コラム】. *NHK ONE*. URL: <https://news.web.nhk/newsweb/na/na-k10015049741000> (date of access: 18.04.2026).
16. 初めてでもわかりやすい用語集. *SMBC*. URL: <https://www.smbcnikko.co.jp/terms/eng/p/E0057.html> (date of access: 20.04.2026).
17. 証券用語集. 東海東京証券. URL: <https://www.tokaitokyo.co.jp/kantan/term/> (date of access: 17.04.2026).
18. 総裁記者会見要旨 (6月19日) . 日本銀行. URL: https://www2.boj.or.jp/archive/announcements/press/kaiken_2001/kk0106b.htm (date of access: 20.02.2026).
19. 金融経済用語集. *iFinance*. URL: <https://www.ifinance.ne.jp/glossary/#gsc.tab=0> (date of access: 20.04.2026).
20. 飯島健. アジア通貨危機の背景とその影響. 日本総研. URL: <https://www.jri.co.jp/report/rim/detail/3812/> (date of access: 29.01.2026).
21. 平田紀之. アングル：鯨幕相場に潜む「もう1頭のクジラ」、国内勢の日本株買いに思惑. *Reuters*. URL: <https://jp.reuters.com/markets/japan/DHMHB4K4JNOJPLOR7BVOM6ZTXI-2025-04-11/> (date of access: 11.04.2026).
22. 平田紀之. 今日の株式見通し = 反発、米株高や円安が追い風選挙期待も支援. *Reuters*. URL: <https://jp.reuters.com/markets/japan/3PKJSZJZAFOTPPS4N7YGOK4UUU4-2026-02-02/> (date of access: 03.02.2026).
23. 平田紀之. 今日の株式見通し = 反落、原油高を嫌気 中東警戒くすぶる. *Reuters*. URL: <https://jp.reuters.com/markets/japan/OZ5MCVVQ4FIFRDKQC5IZB7CZCZ-2026-03-05/> (date of access: 06.03.2026).
24. 流通とは？ 商流・物流・金流・情報流の4つの「流」を理解しよう. スタッフブログ. *TMY'S Logistics*. URL: https://www.tmys.co.jp/blog/logistics/about_distribution/ (date of access: 21.04.2026).

25. 価格・取引関連用語. ダイヤモンド・オンライン. URL: https://diamond-rm.net/tax_glossary/price/ (date of access: 21.04.2026).

Kulida D. V., Dementieva T. S. FEATURES OF ECONOMIC TERMINOLOGY FUNCTIONING IN MODERN JAPANESE MEDIA DISCOURSE

This paper investigates the structural, semantic, and functional features of economic terminology in modern Japanese media discourse. The study analyses the specific features of the formation of Japanese economic vocabulary, examining the interaction of its main lexical strata (wago, kango, gairaigo) and the role of hybrid formations in the context of mass communication. The role of the mass media as a space where specialized linguistic units are adapted for a general audience is discussed. It is established that a significant part of economic vocabulary is formed by combining several components, each carrying a distinct semantic element, which ensures the compactness and precision of economic terms. The main methods of economic term formation, including morphological and lexico-semantic methods, are identified, and the processes of semantic transformation, borrowing, and abbreviation are characterized. Particular attention is paid to the functioning of economic terminology in media texts, where specialized vocabulary is combined with non-specialized linguistic means, such as metaphors, Japanese onomatopoeia, and expressive units. Based on Japanese news publications, the use of economic terms in the context of interpreting economic processes is analysed, as well as their role in shaping the audience's perception of economic reality. It is established that economic vocabulary in media discourse is characterized by contextual variability, a tendency towards semantic expansion, and active interaction with figurative linguistic means, while at the same time performing not only a nominative but also an interpretive function and contributing to the formation of the media representation of economic reality.

Keywords: Japanese language, economic terminology, media discourse, word formation, semantic transformation.

Дата першого надходження статті до видання: 21.04.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 11.05.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 30.05.2026